

Мій друг машиніст крана

КУПИТИ

"У себе на батьківщині, у Швейцарії, Педро Ленц є справжньою літературною зіркою. Що цілком справедливо. Педро пише життєво, весело й лірично. Пише вірші й прозу. Пише гохдойч і швейцарською говіркою. На його виступах публіка тішиться розкоші пізнання самих себе і тих, хто живе поруч із тобою. Добре мати можливість сміятися з того, що не можеш (та й не особливо хочеш) виправити. Добре сміятись із речей, які не впливають на тебе особисто. Скажімо, із сусідського акценту. Хоча за цією легкістю часто проглядає цілком серйозна й доволі безжалісна констатація печальних речей - світ, можливо, не найкраще місце для проживання (світ узагалі - брудний носовик, якщо вже говорити чесно), але оскільки нам випало жити і померати саме тут, добре було б робити це щонайменше з гумором і любов'ю. У віршах Педро цього вдосталь - і гумору, і любові. А ще співчуття, ностальгії та здорової самоіронії, що робить честь будь-якому справжньому поету. Одне слово, дуже добре, про мене, мати можливість почитати ці вірші українською. Ці вірші, звісно ж, максимально неукраїнські. Утім, вони й не надто швейцарські" (Сергій Жадан, із передмови до українського видання).

МІЙ ДРУГ МАШИНІСТ КРАНА

ПЕДРО ЛЕНЦ

Переклад — Сергій Жадан та Євгенія Лопата

MERIDIAN CZERNOWITZ

УДК 82-1
Л 46

Ленц, Педро

Мій друг машиніст крана : поезії / Педро Ленц ; пер. з нім. Сергій Жадан, Євгенія Лопата. – Чернівці : Меридіан Черновіц, 2018. – 112 с.

ISBN 978-966-97679-6-7

Книгу видано за підтримки Посольства Швейцарії в Україні та швейцарської культурної фундації Pro Helvetia.

schweizer kulturstiftung

prohelvetia

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embassy of Switzerland in Ukraine

Усі права застережено. Відтворювати будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та в будь-який спосіб, зокрема електронно, без письмової згоди правовласників заборонено.

Перекладено за виданням: Pedro Lenz. Die Welt ist ein Taschentuch: Gedichte von da, von dort und von drüben. Verlag X-Time, Bern 4. Auflage 2005

Copyright © Verlag X-Time, Bern 4. Auflage 2005

First published in 2002.

ISBN 978-966-97679-6-7

© Meridian Czernowitz, 2018, *видання українською мовою*

© Сергій Жадан, Євгенія Лопата, 2018, *переклад з німецької*

© Юлія Вебер, 2018, *фото*

© Анна Стьопіна, 2018, *обкладинка*

Педро Ленц

Мій друг машиніст крана

З німецької переклали Сергій Жадан та Євгенія Лопата

Художнє оформлення книжки – Юлія Вебер

2018

Жінки і друзі Педро Ленца

У себе на батьківщині, у Швейцарії, Педро Ленц є справжньою літературною зіркою. Що цілком справедливо. Педро пише життєво, весело й лірично. Пише вірші й прозу. Пише гохдойч і швейцарською говіркою. На його виступах публіка тішиться розкоші пізнання самих себе і тих, хто живе поруч із тобою. Добре мати можливість сміятися з того, що не можеш (та й не особливо хочеш) виправити. Добре сміятися із речей, які не впливають на тебе особисто. Скажімо, із сусідського акценту. Хоча за цією легкістю часто проглядає цілком серйозна й доволі безжалісна констатація печальних речей – світ, можливо, не найкраще місце для проживання (світ узагалі – брудний носовик, якщо вже говорити чесно), але оскільки нам випало жити і помирати саме тут, добре було б робити це щонайменше з гумором і любов'ю. У віршах Педро цього вдосталь – і гумору, і любові. А ще співчуття, ностальгії та здорової самоіронії, що робить честь будь-якому справжньому поету. Одне слово, дуже добре, про мене, мати можливість почитати ці вірші українською. Ці вірші, звісно ж, максимально неукраїнські. Утім, вони й не надто швейцарські. З іншого боку, мені здається, що якраз Педро Ленца можуть вважати за свого по обидва боки

Атлантики – надто універсальні речі його цікавлять, надто пізнавані ситуації він змальовує. Адже яка різниця, де тебе зачаровують і зраджують – у межах Шенгенської зони чи поза ними.

Власне, чому ці вірші не швейцарські? У них насправді багато Швейцарії, багато топоніміки, назв містечок, імен, суто місцевих ситуацій. Просто Швейцарія тут не надто впізнавана, не надто характерна, не надто схожа на ту, яку ми звикли собі малювати в нашій стереотипній уяві. Не надто туристична, не надто респектабельна, Швейцарія робітників і пияків, Швейцарія лузерів і невдах. Справді, багато ми знаємо про швейцарських лузерів? А про швейцарський пролетаріат? Припускаю, що дехто з нас цілком переконаний, що у швейцарському діалекті слова «пролетаріат» загалом немає. Слово «банкір» є, а слова «арматурник» немає. У цьому сенсі поезії Педро є чудовим путівником по той бік швейцарської ночі.

Ця робітничо-офісна тематика органічно виростає з поезики іншого, американського, пролетаря – Чарлза Буковскі. Проте в поезії Педро Ленца, порівняно з Буковскі, є одна надзвичайно важлива відмінність – вона позбавлена егоцентризму Бука, оптика поета тут спрямована не на

себе самого, а на тих, хто його оточує, з ким разом доводиться перебиватись тяжким хлібом не-туристичної Швейцарії. Якщо Буковські, пишучи про своїх жінок чи про своїх друзів, так чи інакше пише про себе самого, про себе передусім, то Педро Ленц робить щось зворотне – починаючи копатись у собі, все одно згадує якогось чергового екзотичного персонажа, якому й присвячує всі свої рефлексії. Такий ось капіталістичний реалізм із елементами біт-поетики.

Сподіваюсь, утім, що український читач поза екзотикою та оповідністю цієї збірки, поза нарочитою відсутністю поетичних красотей (себто банальностей) зможе розгледіти в цих віршах тонку і щемку інтонацію, за якою вгадується переживання дорослим, у міру щасливим, у міру нещасним чоловіком усіх складнощів та несподіванок цього світу, всіх його відтінків та нюансів, усіх його голосів та відлунь. Коли поет говорить, що світ – це брудний носовик, цілком можливо, він просто іронізує. А можливо, і ні.

Приємного вам читання.

Сергій Жадан

Лотерейний квиток

Ми зробили перерву,
кожен заповнював свій лотерейний квиток,
як завжди у п'ятницю,
кожен ставив свої хрестики,
повна концентрація в бараці,
і тут раптом
Штайнер Макс
починає говорити,
пояснює нам,
що б він зробив,
якби випали всі шість номерів,
якби він усе зробив вірно,
якби він одного разу
виграв мільйон:

наповнити ванну шампанським,
але справжнім шампанським,
а не якоюсь дешевою каталонською сечею,
і привести двох танцівниць,
бразилійок чи щось таке,
і потім жерти канапки з лососем,
наголяса в цій ванні,
з цими бразилійськими танцівницями,

висмикнути телефонний дріт,
і вимкнути звук на мобілці,
так, щоби йому ніщо
і ніхто не зміг завадити,
і палити кубинські сигари,
ну, він має на увазі, гаванські.

І коли б сигари було викурено,
і шампанське у ванні
лоскотало б уже не по-справжньому,
він би послав свого водія,
на роллс-ройсі чи чомусь подібному,
щоби дістати підкріплення.

І ми всі, ми в такому разі мусили б
залишити його в спокої,
з нашими нечищеними нігтями,
і нашими вічно брудними ногами,
і нашими неголеними пиками,
і нашим запиленим робочим одягом,
і нашими дрібними дурнуватими мріями
про відпустку в Південному Тіролі
та дачу на Цюріхському озері.

Він і так уже має досить,
і цього жахливого барака,
і цієї одноманітної жрачки,
і цього жалюгідного виснаження,
і цих безкінечних стогонів,
і цього нестерпного бригадира,
і цієї холодної свинської погоди,
і взагалі усієї цієї дурні
безнадійнобогозабутої.

Спочатку в бараці запала
цілковита мовчанка.

Ми лише недовіжливо озирались
і не могли зрозуміти,
як це наш божевільний Штайнер
через цей дурнуватий лотерейний квиток
може так шалено базікати.

Наступної миті ми сказали,
що він мусить заспокоїтись
і що жодна людина не повірить
про існування бразилійських танцівниць,
які б залізли з ним до ванни,

навіть якби він мав мільйон,
і що він би напевне захворів
після холодної ванни з шампанським,
і що про всіх цих лососів
він так чи інакше має забути,
навіть якщо йому не до смаку більше
наші сардини,
і що дорогими сигарами
затягуватись не так просто,
як власноруч зробленими самокрутками,
і чи він, власне, не знає,
що роллс-ройс потребує
тридцяти літрів
на сотню кілометрів.

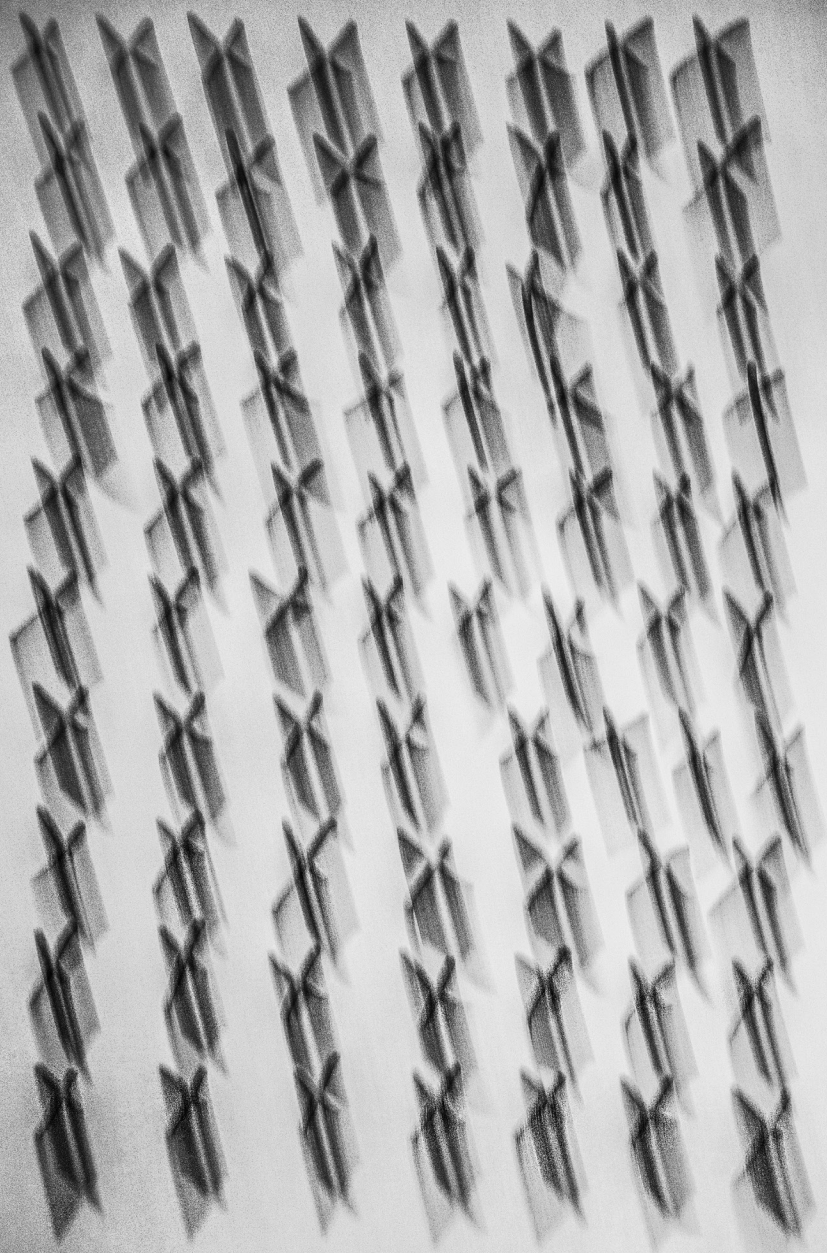
Насправді йому на все це
тисячу разів наплювати,
сказав Штайнер,
і він свій мільйон
в будь-якому разі розтринькає,
протрахає, пробухає, проїсть
і прокурить,
і жодного centa не покладе в банк,
і жодного centa не відкладе на пенсію.
Він може нам у цьому навіть розписатись.

І коли не знайдеться бразилійок,
Макс Штайнер не заспокоїться,
в такому разі він напевне візьме домініканок,
тому що, на відміну від нас,
насправді не є расистом,
і в нього немає дачі,
над якою б він мусив підіймати
швейцарський прапор
на державні свята,
щоби потім розповідати,
що він насправді іронізував,
коли пив імпортне пиво
і з голим пузом
смажив жирні ковбаски.

І саме так це починається,
з тихої дачі та шпалер
із зображеними на морському узбережжі
пальмами,
з домашнього затишку
та дисків Майкла Джексона,
з придбання авто в лізинг
і з торби,

на якій написано «I love New York»,
чи «I love Interlaken»,
чи ще якесь націоналістичне лайно.

І тому що ми, можливо, маємо дітей,
котрі відвідують всілякі підготовчі курси,
всіляких графічних класів,
і роблять відеоінсталяції,
насправді при цьому
прокурюючи собі мізки,
і котрі в наворочених торбах
тягають електронні книги,
і думають, що коли знаєш одного італійця,
то вже є цілком мультикультуральним,
і при цьому постійно
бояться,
що хтось помітить,
що вони під їхніми пумівськими майками
в обтяжку
є звичайними телепнями,

як і їхні фітнесопоморочені батьки,
і ось лише тому, що ми маємо таких дітей,
точно не мусить він, Штайнер Макс,
нас питатись,
з якими жінками йому ділитись ванною,
коли він виграє в лотерею.

«Все, досить, Штайнере!» –
намагались ми його зупинити,
адже ненормально було,
що він
через звичайний лотерейний квиток
так очманів.

Ні, ні, ні, ні,
ми його невірно зрозуміли,
очманіння прийде лише після виграшу,
тепер він лише розігривається,
але щойно він отримає бабло,
він перебереться на північ міста
й буде щодня
підтиратись новими
тисячними купюрами.

І ми навіть думати не повинні,
що він інвестує свій мільйон
в обсмоктаний інвестиційний фонд,

аби якісь шулери з його грошей
купували собі дорогі костюми.

Ні, він насвинячиться,
більше жодних ранкових прокидань,
пити французькі вина просто з горла
і їздити підземкою без жодних проїзних.

І коли з'являться контролери,
вони вже наперед
будуть все знати,
тому що він завжди даватиме їм
за проїзд і на чай,
чи на каву, чи на
подальшу освіту,
аби вони нарешті могли навчитись
знімати гроші з безквиткових пасажирів
без публічного звинувачення.

«Ей, Штайнере! Чи це ти?» –
перебивали ми його
і говорили, що він мусить врешті
поставити свої хрестики,
оскільки перерва незабаром закінчиться.

Але ви не повірите,
Штайнер Макс узяв свій лотерейний квиток
і просто розірвав,
підірвався і вибіг надвір,
в бік їдальні,
аби взяти пива
і пару знеболювальних.
З ними він напевне стане нормальним
і не втратить голову,
старий пес.

Барачна пісня

Іноді я почувався майже щасливим.

Яких пісень ми співали
довгими зимами,
в пообідні години,
в бараці для будівельників?

А що співали арматурники?
А залізні опалубники
з пиками розм'яклими, наче масло?

Я знаю, ми заповнювали лотерейні квитки,
брали сардини в олії й томатному соусі
та каву зі шнапсом в стаканчиках.

Курили, сміялися, грали в кості,
лаялися, відригували, кашляли,
відхаркували всіма можливими мовами.

Але скажи, як звалася та пісня
в ті холодні роки?
Якими були її слова?
І які були дисонанси?

Кому це сьогодні ще хочеться знати?

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ